

**MAGYAR KÉPZŐMŰVÉSZETI EGYETEM DOKTORI ISKOLA**

**A valóság visszavág**

**DLA értekezés tézisei**

**Barakonyi Szabolcs**  
**2023**

**Témavezető**  
**Dr. habil. Sugár János DLA**

## **A kutatás célkitűzései**

Azért magamat helyeztem a kutatás középpontjába, mert még sosem készítettem ön-kronológiát, *diagram-szelfit*. Szerettem volna a Doktori Iskola keretei között megvizsgálni, hogyan és miket fényképeztem eddig. Úgy gondoltam, ez a megfelelő hely erre a célra. Fel akartam idézni, hogy milyen eszközökkel készítettem a képeket, milyen technológiai behatások értek munkáim során. Mely munkák hogyan, és milyen formában kerültek nyilvánosságra, és melyek azok, amelyeket végül nem publikáltam.

Módszeremhez tartozott bizonyos dolgok újraolvasása is, főleg azokból a könyvekből, amelyek (másokhoz hasonlóan) a legelső olvasmányaim voltak a fotóművészeti önképzésem elején. Arra voltam kíváncsi, hogy mire emlékszem, mit felejtettem el, mit veszek most észre, mit tartottam akkor és mit tartok most fontosnak és mire nézek új/megújult tekintettel, miközben az is kiderült, hogy volt, amit félreértettem.

*A valóság visszavág* címet adtam a dolgozatomnak (ezt Jokesz Antal adta kölcsön nekem), ami rögtön két értelmezési lehetőséget is felvet. Egyrésztől gondolhatunk arra, hogy a valóság valamilyen oknál fogva végső soron megrövidíti a dolgokat azzal, hogy le-, vagy visszavág belőlük. Így jelentésük szűkebb, rövidebb lesz, ami jó esetben pontosítást jelenthet, mert kevesebb dolgot kell ezek után a figyelmünk fókuszában tartanunk, és így, mint a megmetszett fás szár, a valóságnak köszönhetően újra zöld ágat növeszthetünk. (Zöld ágra vergődhetünk.)

A másik lehetőség, hogy a valóság valamiért egy gyors mozdulattal, válaszcsepásként mutatja meg az igazi arcát. Ez részéről nem feltétlenül goromba vagy durva gesztus. Inkább csak hasonlót hasonlóval viszonz. Ha vettük a bátorságot magunknak, hogy a valósággal kapcsolatban megállapításokat tegyünk, akkor a következményeket is viselnünk kell. A két esetben az a közös, hogy az eredmény szükségszerűen a továbblépés kell hogy legyen. De természetesen az is megeshet, hogy a valóság azzal vág csak vissza, hogy hiábavaló minden kísérletünk a megragadására, mert természeténél fogva újra és újra elillan.

## **Munkatézisek**

### *1. Kösz, jól!* – társadalmi dokumentum

A *Kösz, jól!* című sorozatom valójában egy hosszú kísérlet lezárása volt a megrendezettséggel kapcsolatos vizsgálódásaim folyamatában. A kísérletsorozat középpontjában a fénykép mint dokumentum és a valóságérzet viszonya állt. A gondosan és módszeresen kiválogatott események biztosították azt a környezetet, ami a dokumentumkép érzetének biztonságát aláásta. A fényképek nyilvános eseményeken készültek Magyarországon, a fényképezőgép jelenléte nem

zavart senkit sem, és jogilag sem volt kifogásolható. Mivel így semmi sem akadályozta a munkámat, egyszerűen addig kereshettem a megfelelő képkivágást, amíg az elég színpadias, első ránézésre beállítottan tűnő, így valószerűtlen nem lett. A munkamódszer következetességének köszönhetően, ha a valóságot nem is, de a hozzá kapcsolódó nézői narratívát már én irányítottam. A folyamatot azzal segítettem, hogy a képekhez már semmiféle információt nem adtam, se képcímet, de még a helyszíneket és időpontokat sem jelöltem meg.

## 2. *Hűlt hely* – hatósági dokumentum

A *Kösz, jól!* után nem láttam értelmét az áldokumentum hatású dokumentarista szabályok nem beavatkozó jellege szerinti fényképek készítésének, mert ez csupán az előző fotóprojekt ismétlése lett volna. Igazából a szintizsta dokumentumot kerestem és találtam meg a bűnügyi *tetthelyeken* készített fényképfelvételeken. Az állításom ennél a munkánál végül nagyon leegyszerűsödött, mert nincs valóságosabb fénykép a bűnügyi fotónál. Hogy ezt a saját fotográfiámba beemelhessem, magam kerestem fel a rendőrség bűnügyi technikusai mellett a valódi bűnügyek helyszíni szemléit. A tudásbeli alapot a rendőrségi fotó módszertanának megismerése segítette. Ha a bűnügyi felvételeket megfosztjuk azok referenciáitól, akkor a végeredmény az lesz, hogy a képek láttán mindenki sokkal rosszabbra gondol, mint ami valójában történt.

## 3. *Fortepan Masters* – múlt századi dokumentum

Legutolsó munkatézisem időrendben is az utolsó művészeti projektem, amiben szintén egyfajta valóságteremtéssel kísérleteztem. A felhasználás tárgykörét a Fortepan gyűjtemény kontextusukat elvesztett fotói adták. A képek rendelkeztek nem szabványszerű metaadatokkal, egy részüknél a szerzők nevei is tudhatók, de én ezeket is szándékosan elhagytam. A cél a képolvasás lehetőségének megteremtése volt. A régi fényképek használata óhatatlanul is nosztalgiára csábítja a nézőt. Egy dolog biztosan tudható volt a fényképekről, mégpedig az, hogy a huszadik században készültek. A könyv szerkezete és a tárgyra vonatkozó, konkrét szöveges információ hiánya egy megváltozó képfogyasztási szokásra kényszerítette a nézőt. Így történeti ismeretei között magára maradt a saját huszadik századával. A könyv szabadon lapozgatható szerkezete, a dupla gerincű könyvtest Salát Zalán Péter tervezésének köszönhetően a képek találkozásának több ezer variációját biztosítja, így az ezzel folytatott meditatív tevékenységnek nincs kijelölve se az eleje, se a vége. A könyv megadja a lehetőséget, de a néző dönti el, milyen valóságot képzel a képek mögé, azok konkrét történetei helyére.

## **A disszertáció eredménye**

Feltevésém szerint a dokumentarista fotónak látszó képpel előítéletesek vagyunk, többnyire azt gondoljuk, hogy eleget tudunk a látottakkal kapcsolatban. Magam részéről a képek készítőjeként és/vagy bemutatójaként biztosan csak annyit állíthatok, hogy az elkészült fénykép-sorozatok egysége abban áll, hogy létrehozásuk minden fiktív elemet nélkülöz.